

854 Sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısının Millet Meclisince Kabul Olunan Metni ve Cumhuriyet Senatosu Sosyal İşler ve Bütçe ve Plan Komisyonları Raporları (M. Meclisi : 1/135; C. Senatosu : 1/363)

(Not : M. M. Sıra Sayısı : 65'e 1 nci ek)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 961*

28 . 6 . 1975

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 27 . 6 . 1975 tarihli 95 nci Birleşiminde öncelikle görüşülerek işaret oyuyile kabul edilen, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci maddesinin değiştirilmesi ve bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

*Kemal Güven
Millet Meclisi Başkanı*

Not : Bu tasarı 2 . 5 . 1974 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 18 . 3; 27 . 6 . 1975 tarihli 52 ve 95 nci birleşimlerinde öncelikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı 65'e 1 nci ek)

Sosyal İşler Komisyonu raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Sosyal İşler Komisyonu
Esas No. : 1/363
Karar No. : 2*

29 . 6 . 1975

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Komisyonumuza havale buyurulan Millet Meclisinin 27 . 6 . 1975 tarihli 95 nci Birleşiminde öncelikle görüşülerek işaret oyuyile kabul edilen, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci maddesinin değiştirilmesi ve bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı, Komisyonumuzun 29 . 6 . 1975 tarihli Birleşiminde Çalışma Bakanlığı temsilcisi, Maliye Bakanlığı Temsilcisi ve Türk - İş temsilcilerinin de iştirakiyle tetkik ve müzakerede edildi.

Tasarının genel gerekçesinde belirtilen hususlar ve bunlara mütedair Bakanlık temsilcilerinin de verdiği tamamlayıcı bilgiler muvacehesinde 1 çerçeve 1 yürürlük ve 1 yürütme maddelerinden oluşan mezkûr tasarı Komisyonumuzca da aynen benimsenerek adı geçen kanun tasarısı Millet Meclisi Genel Kurulunca kabul edilen şekliyle aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek üzere, havalesi gereğince Bütçe ve Plan Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla sunulur.

Başkan Tokat C. Aykan	Sözcü Sinop N. İnebeyli Toplantıda bulunamadı	Bu Kanunda Sözcü Kırklareli A. Alkan
Kâtip Hatay K. Kılıçoğlu	Isparta M. Gülcügil Toplantıda bulunamadı	Muğla İ. Karaöz
Ordu Söz hakkım mahfuzdur Ş. Köksal	İstanbul S. Belül Toplantıda bulunamadı	Tabii Üye V. Ersü Toplantıda bulunamadı
Kocaeli Söz hakkım saklıdır F. H. İşmen	Cumhurbaşkanınca S. Ü. H. Tunç Toplantıda bulunamadı	

Bütçe ve Plan Komisyonu Raporu

Cumhuriyet Senatosu
Bütçe ve Plan Komisyonu
Esas No. : 1/363
Karar No. : 35

30 . 6 . 1975

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 27.6.1975 tarihli 95 nci Birleşiminde öncelikle görüşülerek işaret oyuyla kabul edilen 854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci maddesinin değiştirilmesi ve bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı, Millet Meclisi Başkanlığının 28.6.1975 tarihli ve 961 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle, Komisyonumuzun 30.6.1975 tarihli Birleşiminde Maliye Bakanı Yılmaz Er-genekon ile Maliye ve Çalışma Bakanlıkları temsilcileri de hazır bulunduğu halde tetkik ve müzakere edildi.

I - Tasarı, 854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci maddesinin, 1475 sayılı İş Kanununun kıdem tazmi-natına ilişkin 14 ncü maddesinde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısının, bu Kanuna tabi işçi-ler lehine getirdiği hükümlerin aynen ve aynı gerekçe ile 854 sayılı Deniz İş Kanununa tabi gemi adamlarına da uygulanmasını sağlamak ve böylece her iki İş Kanununun aynı konuyu düzenleyen hükümleri ara-sında birlik ve paralellik kurmak amacı ile değiştirilmesini öngörmektedir.

Komisyonumuzun, 30.6.1975 tarihli Birleşiminde görüşülen ve değiştirilerek benimsenen, 1475 sayılı İş Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasının yürürlükten kaldırıl-ması, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 25 nci maddesinin 7 nci fıkrasının değiştirilmesi ve bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısına ait, 30.6.1975 tarihli ve esas 1/362, karar 34 sayılı raporumuz-da yazılan gerekçeler ışığında, Komisyonumuz, adı geçen tasarımı benimsemiştir.

Ancak, Komisyonumuz, tasarısının 2 nci maddesini, kanunun yürürlük tarihi için öngörülen 1.2.1974 tarihinin kanunun uygulanması yönünden hiçbir hukukî dayanak ve geçerli sebep sonucu olmadığını tespit etmiş ve madde metninin Komisyonumuzun 30.6.1975 tarihli ve esas 1/362, karar 34 sayılı raporumuza para-lel olarak yeniden tanzim ve tedvin olunarak, kanunun yürürlük tarihi olarak yayımı tarihi tespit olun-muştur.

II - Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi, geçici maddesi ve 3 ncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi ise yukarıda açıklanan nedenler sonucu değiştirilerek kabul edilmiştir.

III - Komisyonumuz, düzenleme alanlarının beraberliği yönünden, 1475 sayılı İş Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasının yürürlükten kaldırılması, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 25 nci maddesinin 7 nci fıkrasının değiştirilmesi ve bir geçici madde eklenmesi hakkında Kanun tasarısı ile birlikte kanunlaşmasında yarar gördüğünden, adı geçen kanunun Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesi hususunda istemde bulunulmasını da karar altına almıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Ankara Y. Köker	Başkanvekili Konya Muhalefet şerhim eklidir F. Özlen	Sözcü Kahraman Maraş A. Karaküçük
Kâtip Yozgat Söz hakkım saklıdır S. Ergin	C. Bşk. Seç. Üye N. Talû Toplantıda bulunamadı	Diyarbakır A. Erdoğan Toplantıya katıldı, imzada bulunamadı
Edirne M. N. Ergeneli	Elâzığ S. Hazerdağlı Toplantıya katıldı, imzada bulunamadı	Sivas Muhalifim, muhalefet şerhim eklidir K. Kangal
Tabii Üye Söz hakkım saklıdır S. Karaman	Trabzon A. Ş. Ağanoğlu Toplantıda bulunamadı	Uşak M. F. Atayurt Toplantıda bulunamadı
Urfa İ. H. Balkıs Toplantıda bulunamadı	Yozgat Muhalefet şerhim eklidir V. Uyar	Üye Münhal

ORTAK KARŞI OY YAZISI

Aşağıdaki nedenlerle tasarıya karşıyız :

1. — Tasarı, iki sektörde Kamu Sektöründe ve Özel sektörde çalışan işçilerin kıdem tazminatları konusunda ayrılık ve ayrıcalık yaratmaktadır.

2. — Kıdem Tazminatı için fon tesisi zorunlu değildir ve tesisi düşünülen fon işçi haklarını güvence altına almamaktadır.

a) Fonun işçi çıkarmaya araç olmaması ,

b) İşçi haklarının güvence altına alınması,

c) İşverenin yararlarına konu yapılması hallerinde bir yerde tazminat alacak işçinin hakkına güvence olabilirdi.

Nitekim bu amaçla ancak işverenin sorumluluğu altında işveren tarafından ödenen fon kurulması, Komisyonca kabul edilmiş, fakat önemli olan diğer hususlar açıkta bırakılmıştır.

3. — Kurulan fon işçi haklarını güvenceye hağlamanın ötesinde, işverene kredi ve avans vermek için kullanılmamasını öngören Millet Meclisinde verilen önerenin reddi ile fon, işverenin aşırı güçlenmesinin aracı haline getirilmiştir.

4. — Kıdem Tazminatı ve bunun için kurulacak fon esasları 1475 sayılı Yasada gösterilmesi gerekirken, kıdem tazminatı ödemeleri için, fonun nasıl tesis edileceği geleceğe ertelenen bir yasa konusu olarak muallâkta bırakılmıştır.

Fon tesisinin ayrı bir kanunla düzenlenmesi yolunu tercih etmek; doğru değildir. Kıdem tazminatını düzenleyen kanun, bunun aracını, işleyişini de birlikte getirmeliydi.

5. — «Kötü hal» gerekçesi sınırları çizilmemiş kötüye kullanılması mümkün olan bir hüküm ile kıdem tazminatından mahrumiyet maddeleştirilmiştir.

Bu durum, bir hakkın bertaraf edilmesine açık kapı bırakmış ve her zaman işçi aleyhine işleyecek olan bir hüküm haline getirilmiştir.

İşçinin «Kötü hal» inde işverence ne yapılacağını belirten maddenin 1475 sayılı Kanunda çıkarılarak bununla ilgili maddeye ve kötü hal kreterlerine açıklık verilmemesi işverenin keyfi uygulamalarına yol açacaktır.

Tasarının 2 nci maddesinin M. Meclisinden gelen şekli; eşitlik ve süreklilik esasına bağlı ve bütün personel haklarında esas alınmış hak doğurucu kaideye uygun bir hüküm ihtiva etmekte idi. Bu kere Komisyonumuzca yapılan değişiklik çalışanların haklarını daha çok ihlâl eder, ve yok eder, mahiyette olduğundan gerek bu sebepten, gerekse işçi lehine işlemeyeceği anlaşılan fon müessesesine karşıyız.

Konya Senatörü
F. Özlen

Yozgat Senatörü
V. Uyar

Sivas Senatörü
K. Kangal

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

854 Sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci Maddesinin Değiştirilmesi ve Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kıdem tazminatı :

Madde 20. — Bu kanuna tabi gemi adamlarının hizmet akitlerinin :

1. İşveren tarafından bu kanunun 14 ncü maddesinin 1 nci bendinde gösterilen sebepler dışında,
2. Gemi adamı tarafından bu kanunun 14 ncü maddesinin II nci ve III ncü bentleri uyarınca,
3. Muvazzaf askerlik hizmeti dolayısıyla,
4. Bağlı buldukları, kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı, yahut toptan ödeme almak amacıyla;

Feshedilmesi veya gemi adamının ölümü veya 14 ncü maddenin 4 ncü bendi sebebiyle son bulması hal-lerinde gemi adamının işe başladığı tarihten itibaren hizmet akdinin devamı süresince her geçen tam yıl için işverence gemi adamına 30 günlük ücreti tutarında kıdem tazminatı ödenir. Bir yıldan artan süreler için de aynı oran üzerinden ödeme yapılır.

Gemi adamlarının kıdemleri hizmet akdinin devam etmiş veya fasıllarla yeniden akdedilmiş olmasına bakılmaksızın aynı işverenin bir veya değişik gemilerinde ve hizmetinde çalıştıkları süreler gözönüne alınarak hesaplanır. Geminin devir veya intikali yahut herhangi bir suretle bir işverenden başka bir işverene geçmesi veya başka bir yere nakli halinde gemi adamının kıdemi, işyeri veya işyerlerindeki hizmet akitleri sürelerinin toplamı üzerinden hesaplanır. Bu kanunun neşri tarihinden itibaren geminin devri veya herhangi bir suretle el değiştirmesi halinde işlemiş kıdem tazminatlarından her iki işveren sorumludur. Ancak işyerini devreden işverenlerin bu sorumlulukları gemi adamını çalıştırdıkları sürelerle ve devir esnasındaki gemi adamının aldığı ücret seviyesiyle sınırlıdır.

Bu kanunun neşrinden evvel işyeri devrolmuş veya herhangi bir suretle el değiştirmiş devir mukavelesinde aksine bir hüküm yoksa işlemiş kıdem tazminatlarından yeni işveren sorumludur.

Gemi adamının birinci bendin 4 ncü fıkrası hükmünden faydalanabilmesi için aylık veya toptan ödemeye hak kazanmış bulunduğunu ve kendisine aylık bağlanması veya toptan ödeme yapılması için yaşlılık sigortası bakımından bağlı bulunduğu kuruma veya sandığa müracaat etmiş olduğunu belgelemesi şarttır. Gemi adamının ölümü halinde bu şart aranmaz.

T. C. Emekli Sandığı Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanununa veya yalnız Sosyal Sigortalar Kanununa tabi olarak sadece aynı ya da değişik kamu kuruluşlarında geçen hizmet sürelerinin birleştirilmesi suretiyle Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan gemi adamına, bu kamu kuruluşlarında geçirdiği hizmet sürelerinin toplamı üzerinden son kamu kuruluşu içerenince kıdem tazminatı ödenir.

Yukarıda belirtilen kamu kuruluşlarında gemi adamının hizmet akdinin evvelce bu maddeye göre kıdem tazminatı ödenmesini gerektirmeyecek şekilde sona ermesi suretiyle geçen hizmet süreleri kıdem tazminatının hesabında dikkate alınmaz.

Ancak, bu tazminatın T. C. Emekli Sandığına tabi olarak geçen hizmet süresine ait kısmı için ödenecek miktar, yaşlılık veya malullük aylığının başlangıç tarihinde T. C. Emekli Sandığı Kanununun yürürlükteki hükümlerine göre emeklilik ikramiyesi için öngörülen miktardan fazla olamaz.

Bu maddede geçen kamu kuruluşları deyimi, genel, katma ve özel bütçeli idareler ile 468 sayılı Kanunun 4 ncü maddesinde sayılan kurumları kapsar.

SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

*854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci maddesinin
değiştirilmesi ve bir Geçici madde eklenmesi hakkında
Kanun tasarısı*

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE VE PLAN KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

*854 sayılı Deniz İş Kanununun 20 nci maddesinin
değiştirilmesi ve bir Geçici madde eklenmesi hakkında
Kanun tasarısı*

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Aynı kıdem süresi için bir defadan fazla kıdem tazminatı veya ikramiye ödenmez.

Kıdem tazminatının hesaplanması, son ücret üzerinden yapılır. Sefer, parça başına, akord, götürü veya yüzde usulü gibi ücretin sabit olmadığı hallerde son bir yıllık süre içinde ödenen ücretin o süre içinde çalışılan günlere bölünmesi suretiyle bulunacak ortalama ücret bu tazminatın hesabına esas tutulur.

Ancak, son bir yıl içinde işçi ücretine zam yapıldığı takdirde, tazminata esas ücret, gemi adamının işten ayrılma tarihi ile zammın yapıldığı tarih arasında alınan ücretin aynı süre içinde çalışılan günlere bölünmesi suretiyle hesaplanır.

16 ncı maddenin (D) bendinde sözü geçen tazminat ile bu maddede yer alan kıdem tazminatına esas olacak ücretin hesabında 29 ncu maddenin birinci fıkrasında yazılı ücrete ilâveten gemi adamına sağlanmış olan para ve para ile ölçülmesi mümkün akdi ve kanundan doğan menfaatler de gözönünde tutulur.

Kıdem tazminatına esas olacak 30 günlük ücret tutarının beher yıl için nazara alınacak miktarı 1475 sayılı İş Kanununa göre tespit edilmiş olan günlük asgarî ücretin 30 günlük tutarının yedibuçuk katından fazla olamaz.

Gemi adamının ölümü halinde yukarıdaki hükümlere göre doğan tazminat tutarı, kanunî mirasçılarına ödenir.

Bu maddede belirtilen kıdem tazminatı ile ilgili 30 günlük süre hizmet akidleri veya toplu iş sözleşmeleri ile gemi adamı lehine değiştirilebilir.

Kıdem tazminatından doğan sorumluluğu işveren, özel şahıslara veya sigorta şirketlerine sigorta ettiremez.

İşveren sorumluluğu altında ve sadece yaşlılık, emeklilik, malullük, ölüm ve toptan ödeme hallerine mahsus olmak kaydıyla Devlet veya kanunla kurulu kurumlarda veya % 50 hissedenden fazlası Devlete ait bir bankada veya bir kurumda işveren tarafından kıdem tazminatı ile ilgili bir fon tesis edilir.

Fon tesisi ile ilgili hususlar kanunla düzenlenir.

GEÇİCİ MADDE — 20 nci maddenin son fıkrası gereğince tesisi öngörülen Fona ilişkin kanun çıkarılıncaya kadar, kıdem tazminatının işveren tarafından doğrudan doğruya ödenmesine devam olunur.

MADDE 2. — Bu kanun 1.2.1974 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

(Sosyal İşler Komisyonunun kabul ettiği metin)

(Bütçe ve Plan Komisyonunun kabul ettiği metin)

GEÇİCİ MADDE — Millet Meclisi metninin Geçici Maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — Millet Meclisi metninin Geçici Maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

